

літті тризуб став символом боротьби українців за незалежність. Радянська тоталітарна система затаврувала його як «націоналістичний знак». Використання тризубу в СРСР заборонялося, «винуватців» жорстко карали. Відновивши незалежність у 1991 році та обравши тризуб державним гербом, Україна продемонструвала наслідування традицій Української Народної Республіки.

Російська агресія в Криму і на сході України розпочалася зі знищення тризуба як маркера української ідентичності. Тризуб об'єднує українських патріотів, які сьогодні захищають наш суверенітет і територіальну цілісність України.

Abstract. The study provides information on seals, heraldic seals, hetman seals, seals of the times of the Zaporozhian army. Their changes were followed, seals from the times of the Ukrainian People's Republic were examined, and a modern trident, which is considered a small heraldic seal of Ukraine, was demonstrated. The methodological basis of the work is a systematic approach, the principle of historicism, scientific objectivity, a critical and structural-systemic approach to the source base of the work.

Keywords: seals, heraldic seals, trident.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Грабовецький В. В., Гавриленко В. О. Невідомий універсал і найдавніша козацька печатка гетьмана Григорія Лободи з 1595 р. URL: <http://uht.org.ua/forum/viewtopic.php?f=58&t=1066> (дата звернення: 11.03.2023).
2. Альфьоров О., Однороженко О. Наука про печатки. URL: <https://sigillum.com.ua/sfragistyka/majsternya-3/> (дата звернення: 11.03.2023).
3. Українська сфрагістика: анотований бібліографічний покажчик / уклад. В. Гавриленко. Київ, 1991.
4. Грабова Н. Печатки адміністративно-судових установ Лівобережної України XVIII ст. *Записки НТШ*. Львів, 1991. Т. ССXXII: Праці історико-філософської секції. С. 270–291, ілюстр.
5. Тризуб як символ України на документах УНР та організації діаспори (архівні документи). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/tryzub-yak-symvol-ukrayiny/31416897.html>
6. «Про Державний Герб України». *Постанова Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2137-12#Text> (дата звернення: 11.03.2023).

УДК 002.1:331.108.26-028.27

ОСУЧАСНЕННЯ ОБЛІКУ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН: ЕЛЕКТРОННІ ТРУДОВІ КНИЖКИ

О. М. Петровська, Т. М. Яворська

Анотація. У дослідженні окреслено сучасний державний підхід до порядку обліку трудової діяльності працівників шляхом введення електронних трудових книжок. Описано історію документів, що є прототипом трудової книжки, зауважено на важливості врахування сучасних тенденцій обліку трудової діяльності працівників в інших країнах. Акцентовано увагу на змінах у законодавстві України щодо осучаснення обліку трудових відносин. Представлено мобільний застосунок «Пенсійний фонд», що забезпечує користувачу доступ до електронних сервісів Пенсійного фонду України у зручному форматі. Зроблено висновки, що трудова книжка більше не буде основним документом про трудову діяльність в Україні.

Ключові слова: трудові відносини, трудова книжка, електронна трудова книжка.

Постановка проблеми. Україна є однією із багатьох держав світу, що має у своєму розпорядженні потужний потенціал для зростання, де органи державного управління відводять значну роль питанням налагодження комунікації із громадянами. Одним із ключових типів такої взаємодії є трудові взаємовідносини, ефективність яких першочергово залежить від рівня досконалості нормативно-правової бази, а також від правових регуляторних механізмів держави.

В Україні відбулись позитивні зрушення і для працівника, і для роботодавця, а саме зміни в законодавстві, що осучаснюють підходи до системи обліку трудових відносин.

Останніми роками в Україні все більше паперових документів та державних сервісів переходять у цифровий формат. Українцям уже доступні електронні версії ID-карти, закордонного біометричного паспорта, студентського квитка та водійського посвідчення. Онлайн можна перерахувати пенсії або оформити соціальну допомогу. Наступним кроком на шляху до цифрової держави має стати електронна трудова книжка.

Стаття має на меті зосередити увагу на проблемі осучаснення обліку трудових відносин шляхом введення в Україні електронних трудових книжок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми правового регулювання трудових взаємовідносин детально досліджено у працях І. Алексеєнко, С. Бортника, О. Бражко, О. Гріш-нової, В. Михальчука, Д. Підкопай, О. Костюченко, Т. Колеснік та ін. Сучасну проблематику регулювання трудових відносин, що розвиваються в умовах поширення нетрадиційних форм зайнятості, зокрема дистанційної, досліджують А. Клименко, Н. Вапнярчук, Л. Гаращенко, Д. Новіков, О. Лук'янчиков, О. Демченко, В. Жернаков та ін.

Виклад основного матеріалу. Головним джерелом інформації про трудову діяльність людини є її трудова книжка, яка має давню історію та бере початок у європейському законодавстві. Уперше вона з'явилася в Англії і Франції як форма контролю за робітниками. У роки Французької революції було прийнято закон, за яким у Франції фактично запровадили певні документи, що схожі на сучасні трудові книжки. Ці документи слугували роботодавцям, надаючи можливість додаткового контролю над робітниками. Приміром робітник не мав змоги змінювати місце роботи без такого документа, а роботодавець мав право здійснювати будь-які записи, часто негативні, що заважали працівнику в подальшому працевлаштуванні. Природно, такі дії роботодавців часто дуже утискали права робітників. Протягом XIX століття форми контролю за робітниками ставали дедалі жорсткішими. Проте у міру зростання робітничого руху вдалося поступово пом'якшити трудове законодавство.

У 1935 р. в Німеччині були введені документи, що є прямим прототипом сучасних трудових книжок, в них фіксувалися зміни робочого місця працівника, а самі книжки зберігалися в адміністрації підприємства.

Тут варто згадати радянський період, протягом якого трудові книжки давали змогу тримати людей на «короткому повідку». З їх допомогою можна було заборонити роботу за сумісництвом (для сумісництва потрібен дозвіл адміністрації), а можна було й організувати адміністративне висилання за дармоїдство. Людина, що вирішила працювати на себе, а не на державу, автоматично опинялася поза законом.

Фахівці нині зазначають, що сьогодні трудова книжка – рудимент тоталітарного минулого, що зберігся лише на пострадянському просторі, і користування цим документом відбувається по інерції. Адже у більшості держав документи, подібні до трудової книжки, замінені обліком в електронному форматі в реєстрах страхового стажу. У європейських країнах діє система страхових полісів, у яких фіксується інформація, на яких підприємствах працівник сплачував внески, і на цій основі в подальшому людині нараховується пенсія та інші страхові виплати. В інших країнах, зокрема в США, вже приблизно двадцять років діє електронна пенсійна система.

Практика показує, що жодна з цих країн не повернулася до трудових книжок, тому доволі чітко вбачається, що враховуючи сучасні тенденції обліку трудової діяльності, Україна також поступово відмовиться від документа в паперовій формі та перейде на електронний облік.

Як записано у статті 48 Кодексу України про працю, нині трудова книжка є основним документом про трудову діяльність працівника, який підтверджує його стаж роботи, а також дає змогу власнику при прийнятті на роботу мати уяву про досвід його роботи.

Сьогодні Україна йде шляхом відмови від паперових трудових книжок. Про це свідчать зміни у законодавстві. Так, ще у червні 2020 року Урядом України було схвалено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі». Закон був прийнятий 05 лютого 2021 року, а через три місяці з дня його опублікування, 10 червня 2021 року, набрав чинності, окрім положень стосовно приведення у відповідність актів Кабміном, які набрали чинності з дня опублікування.

Відповідно до Закону, облік трудової діяльності працівника здійснюється в електронній формі в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнооб'язкового державного соціального страхування [1]. Починаючи з 10 червня 2021 року, усі роботодавці мають подати до Державного реєстру загальнооб'язкового державного соціального страхування, а саме до Реєстру застрахованих осіб (далі – Реєстр) відомості в електронному вигляді з паперових трудових книжок про трудову діяльність своїх працівників.

Включення до Державного реєстру відсутніх відомостей про трудову діяльність працівників здійснюватиметься Пенсійним фондом на підставі відомостей, поданих роботодавцем або працівником, скріплених кваліфікованим електронним підписом. Оцифрувати інформацію про трудовий стаж можна буде самостійно або за допомогою роботодавця. Відскановані копії паперової книжки та супутніх довідок потрібно буде внести у Реєстр через вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду. Для цього потрібен електронний цифровий підпис.

Щоб передати відомості трудової книжки до Пенсійного фонду, потрібно:

1. Отримати кваліфікований електронний підпис (КЕП).
2. Зареєструватися на вебпорталі Пенсійного фонду України (ПФУ).
3. Увійти до особистого кабінету за допомогою КЕП.
4. Зліва обрати пункт меню «Електронна трудова книжка».

Подати скан-копії документів про період трудової діяльності, яка відсутня в базі Пенсійного фонду, та накласти електронний підпис.

На порталі *Пенсійного фонду* зазначена покрокова інструкція передачі паперової трудової книжки до ПФУ. Після перевірки та внесення даних відповідальною особою ПФУ, дані про трудовий стаж з'являться в розділі меню «Електронна трудова книжка».

До того ж у Законі зазначено, що на вимогу працівника, який вперше приймається на роботу, трудова книжка оформляється роботодавцем в обов'язковому порядку не пізніше п'яти днів після прийняття на роботу.

Власник або уповноважений ним орган на вимогу працівника зобов'язаний вносити до трудової книжки, що зберігається у працівника, записи про прийняття на роботу, переведення та звільнення, заохочення та нагороди за успіхи в роботі [1].

Після включення до Державного реєстру відсутніх відомостей про трудову діяльність працівника трудові книжки видадуть працівникові під підпис. Працівник може зберігати трудову та за бажанням вимагати від роботодавця внесення до неї відомостей про трудову діяльність.

Щодо обчислення страхового стажу, то такі обчислення будуть здійснюватися за даними, що містяться в Державному реєстрі, а за періоди, за які не внесені дані до Державного реєстру, – у порядку та на умовах, передбачених законодавством, що діяло раніше.

Законом встановлено п'ятирічний перехідний період для передачі інформації про трудову діяльність працівників до Реєстру. Також на час перехідного періоду буде використовуватись і паперова трудова книжка, і електронна форма вже наявних або внесених відомостей про трудову діяльність.

Із 15 липня 2022 року набули чинності оновлені правила подання відомостей про трудову діяльність застрахованих осіб в електронній формі, затверджені Постановою правління Пенсійного фонду України від 01.06.2022 № 8-3 «Про порядок та черговість подання відомостей для створення електронних трудових книжок». Зокрема, вони передбачають можливість подання страховальником або уповноваженим представником відомостей про місце роботи, кваліфікацію, заохочення, припинення трудових відносин, відсутніх у реєстрі застрахованих осіб. Документом визначено структуру xml-файлу, у вигляді якого подаються відомості.

Отже, зміни в законодавстві щодо оформлення трудових відносин між роботодавцем та працівником комплексно підходять до вирішення проблем, пов'язаних із переходом до електронної форми обліку трудової діяльності працівника.

Оцінюючи вплив новаций на роботодавців та працівників, можемо виокремити переваги, що вони отримують.

Насамперед це зменшення частки бюрократизму у процесі обліку трудової діяльності працівників, що є позитивним зрушенням і для працівника, і для роботодавця. Роботодавцю не потрібно буде вести книгу обліку трудових книжок і вкладишів до них, забезпечувати наявність металевих сейфів та вогнетривких шаф для їх зберігання, робити копії документів на вимогу працівника, що означатиме значну економію часу кадрової служби. Також зникає ризик втрати трудової книжки. Відтак перехід до обліку трудової діяльності в електронній формі для роботодавця означатиме економію ресурсів. Зокрема, неурядова організація EasyBusiness наводить дані, що скасування трудових книжок дасть змогу заощаджувати роботодавцям близько 500 млн грн щороку.

Значні переваги запровадження електронного обліку трудової діяльності отримують і працівники, а саме: економія часу, зменшення кількості документів, необхідних для надання в різні державні структури під час оформлення виплат, впевненість у належному зберіганні документів та відсутності можливості незаконного внесення до них будь-яких змін, можливість обсягом переглядати свої електронні документи.

Також є переваги і для державних органів. Ведення обліку трудової діяльності в електронному вигляді спростить доступ до інформації про набутий стаж працівників для призначення виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, насамперед у випадку тимчасової втрати працездатності. До того ж врахування даних стосовно освіти та кваліфікації, яку має працююче населення та отримують молоді люди, сприятиме забезпеченню узгодження пропозицій, що існують на ринку праці, та плануванню підготовки (перепідготовки) фахівців за актуальними напрямками [2].

Цифрове суспільство вносить свої корективи в усі сфери життєдіяльності суспільства. Так, Пенсійний фонд України з метою удосконалення системи обслуговування відвідувачів пропонує сучасні форми дистанційного отримання послуг за допомогою електронних сервісів. Поряд із сервісом «Пенсійний калькулятор», що забезпечує користувачу можливість самостійно розрахувати розмір майбутньої пенсії за віком за даними про страховий стаж та заробітну плату, що міститься в Реєстрі застрахованих осіб, розроблений сервіс «Електронна трудова книжка». Цей сервіс забезпечує застрахованим особам можливість перегляду списку записів електронної трудової книжки відповідно до даних Реєстру застрахованих осіб. За кожним записом надано можливість отримання більш детальної інформації шляхом розгортання запису трудової книжки. До списку записів електронної трудової книжки входять записи за основним місцем роботи, тобто з ознакою «найманий працівник».

Розроблено мобільний застосунок «Пенсійний фонд», що забезпечує користувачу доступ до електронних сервісів Пенсійного фонду України у зручному форматі. Завантаживши його на смартфон або планшет, користувач має можливість переглянути відомості з Реєстру застрахованих осіб, переглянути відомості з електронної пенсійної справи для пенсіонерів, переглянути стан опрацювання звернень до Пенсійного фонду України; верифікувати документи, довідки, сформовані в особистому електронному кабінеті; отримати та переглянути повідомлення від Пенсійного фонду України; отримати довідки за формою ОК-5 (ОК-7) та ін.; подати заяву на призначення пенсії; подати документи на допризначення пенсії. Завантажити додаток можна за допомогою сервісів: play.google.com, apps-store.

Висновки. Отже, зміни в законодавстві України щодо трудових відносин направлені на комплексне вирішення проблем, пов'язаних із переходом до електронної форми обліку трудової діяльності працівника. Враховуючи наведене вище, через визначений час в Україні трудова книжка більше не буде основним документом про трудову діяльність.

З метою удосконалення системи обслуговування населення України розроблено мобільний застосунок «Пенсійний фонд», що забезпечує користувачу доступ до електронних сервісів Пенсійного фонду України у зручному форматі.

Abstract. This study outlines a modern state approach to the procedure for recording the labor activity of employees by introducing electronic workbooks. The history of the documents that are the prototype of the workbook is described, the importance of considering modern trends in the accounting of the work activities of employees in foreign countries is noted. Attention is focused on changes in the legislation of Ukraine regarding the modernization of accounting of labor relations. The mobile application «Pension Funds» is presented, which provides the user with access to the electronic services of the Pension Fund of Ukraine in a convenient format. It was concluded that such a document as a workbook will no longer be the main document about labor activity in Ukraine.

Keywords: labor relations, labor book, electronic labor book.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі» від 05.02.2021 р. № 1217-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1217-20#Text> (дата звернення 11.03.2023).
2. Савчук В., Пеньковська С. Електронні трудові книжки: надія є? *Юридична газета*. № 21 від 10 листопада 2020 р. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/trudove-pravo/elektronni-trudovi-knizhki-nadiya-e.html> (дата звернення 09.03.2023).

УДК 7.012.921

ОЦІНКА ВИКОРИСТАННЯ АНІМАЦІЇ У ВЕБДИЗАЙНІ

А. М. Поліщук, О. В. Зелінська

Анотація. Метою цієї роботи було визначити принципи створення вебсайтів з анімованими елементами та їх вплив на взаємодію користувача з цифровими ресурсами. Під час аналізу виявлено фактори, які спричинили цю проблему. На основі проведеного дослідження визначено основні сфери застосування анімаційної графіки у вебінтерфейсах і її мету – привернути увагу споживачів вебінформації. Представлено результати аналізу та дослідження сучасних прикладів використання анімації у вебдизайні.

Ключові слова: мюшн-дизайн, вебдизайн, анімація у вебінтерфейсах, вплив анімації.

Вебдизайн – це процес створення вебсайта, включно з розробкою контенту та його структури, вибором кольорів, шрифтів, графіки та інших елементів, які створюють зручність і привабливість для користувачів.

Анімація – це процес створення зображень, які виглядають реалістичними завдяки руху. Використання анімації у вебдизайні стає все більш популярним через її здатність робити вебсайти більш ефективними та зручними для користувачів.

Сучасна тенденція в анімаційній графіці використовується не лише в засобах масової інформації, як-от телевізійна та кіноіндустрія, але й у сферах мистецтва, як-от цифрове середовище. Анімація розширюється у вебдизайні, щоб покращити комунікаційний вміст. Анімована графіка – це сучасне представлення графіки в електронному середовищі: інтернет, ЗМІ, реклама, телебачення, кіно, мобільні програми, відеоігри, кіберпростір. Анімована графіка використовує три канали інформації одночасно: зображення, текст і звук, щоб глядачі могли краще засвоїти те, що пропонується [1].

Актуальним завданням є визначення сфери застосування анімаційної графіки, яка забезпечує максимальну художню виразність у вебдизайні. Вивчення основних принципів побудови, з яких складаються активні елементи в дизайні інтерфейсу, дає змогу створювати технічно досконалі, зручні та красиві роботи, а також допомагає ефективно вирішувати бізнесзавдання щодо привернення уваги користувачів до продукту.

Вебдизайн передбачає розробку користувацького інтерфейсу, який робить сайт простим у навігації та використанні, а також враховує естетичні аспекти, щоб зробити сайт привабливим і привернути увагу користувачів. Вебдизайн є ключовим елементом успішної присутності бізнесу в інтернеті і може впливати на конверсію та залучення клієнтів.

Існує багато різних варіантів вебдизайну, залежно від потреб і цілей сайта. Нижче наведено кілька прикладів.

1. Мінімалістичний дизайн – це стиль, який використовує мінімум елементів і кольорів для створення чистого і простого вигляду.

2. Адаптивний дизайн – це дизайн, який адаптується до розміру екрана користувача і забезпечує оптимальний користувацький досвід на всіх пристроях.

3. Плaskий дизайн – це стиль, який використовує плaskі елементи та яскраві кольори для створення чистого, сучасного вигляду.

4. Матеріальний дизайн – це стиль, який використовує тіні та глибину для створення реалістичного представлення елементів та інтерфейсів.

5. Типографічний дизайн – це стиль, який використовує шрифти та типографіку для створення привабливого та читабельного вигляду [2].

Історія використання анімації в інтернеті та в інтерфейсах додатків тісно пов'язана з технологіями: анімаційна графіка в основному реалізована за допомогою платформи Flash, неінтерактивні зображення у форматі GIF і скрипти на мові програмування Javascript3. Анімація у